

J/Ψ részecske felfedezése és a charm quark

Kaposvári István

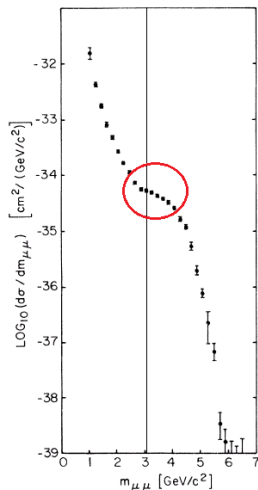
Eötvös Loránd Tudományegyetem

Kísérleti mag- és részecskefizikai szeminárium
2013

- ▶ Ismert részecskék (1974):
  - ▶ quark: u, d, s
  - ▶ lepton: e, ν_e , μ , ν_μ
- ▶ Gyenge kölcsönhatás 4-fermion elmélete
- ▶ Nem szimmetrikus a kölcsönhatás lepton és hadron része
- ▶ Új quark elméleti jóslása és a GIM mechanizmus
Weak interactions with Lepton Hadron symmetry
S.L. Glashow, J. Iliopoulos and L. Maiani, Phys. Rev. D (1970) 1285:
  - ▶ Legyen egy új nehéz quark: c
  - ▶ Megmagyarázza a $|\Delta S| = 2$ ritkaságváltó folyamatok elnyomását
  - ▶ Helyreállítja a gyenge kölcsönhatás lepton-hadron szimmetriáját

A J/Ψ felnevezése (1973)

- ▶ Observation of Muon Pairs in High-Energy hadron collisions
Phys. Rev. D8 (1973) 2016
- ▶ Urán fixtargetre lőttek 30 GeV-es protonokat és a 1-6.5 GeV energiájú μ -párokat vizsgáltak
- ▶ Az eredmény: a hatáskeresztmetszetben nem láttak rezonanciákat
- ▶ (azt gondolhatjuk, hogy valójában megtalálták a J/Ψ részecskét)

J/Ψ részecske
felfedezése és a
charm quark

Kaposvári István

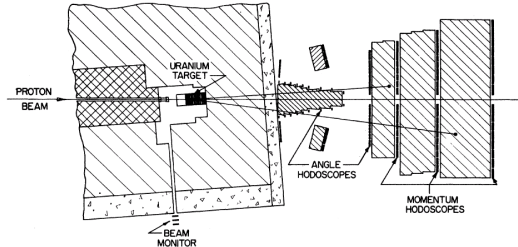
Elméleti jóslat
(GIM)

Az új részecske
nyomában

A charm quark
felfedezése

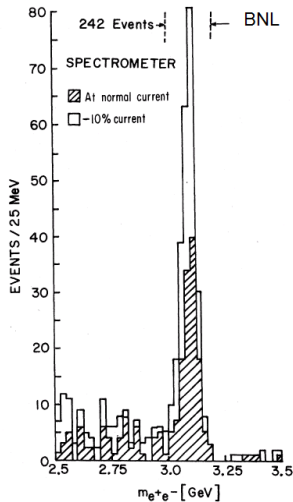
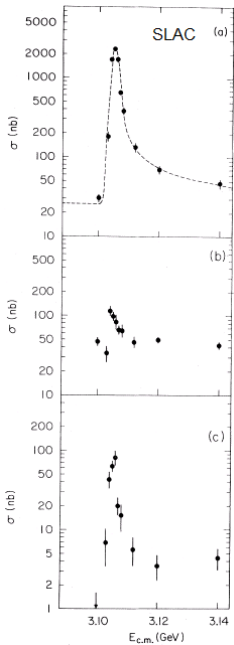
A μ -párok vizsgálata

A kísérleti elrendezés:

- ▶ Az acél és beton árnyékolásból a 6 GeV-nél nagyobb impulzusú és a 450 MeV-nél nagyobb p_t -jű μ -ok jutottak ki
- ▶ μ -ok szögét és impulzusát mérték, melyből az invariáns tömeg kiszámítható
- ▶ Koincidenciában nagyon sok véletlen beütés → nagyon rossz jel/zaj arány
- ▶ Következtetés: folytonosan változó hatáskeresztmetszet rezonanciák nélkül → nem találtak nagy tömegű mezont, ami $\mu^+\mu^-$ -ba bomlik

A J/ψ felfedezése

J/ψ részecske
felfedezése és a
charm quark

Kaposvári István

Elméleti jóslat
(GIM)

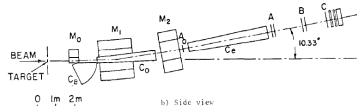
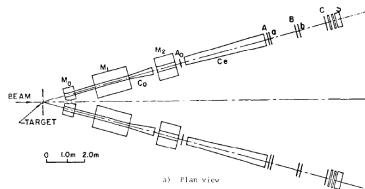
Az új részecske
nyomában

A charm quark
felfedezése

J részecske felfedezése (BNL)

PRL 33 (1974) 1404

- ▶ Részecskét felfedezni $p+p$ ütközésekben könnyű, tulajdonságait kimérni $e^+ + e^-$ ütközésben
- ▶ $p + Be \rightarrow e^+ + e^- + X$; 30 GeV-en
- ▶ e^+e^- spektrumát vizsgálták
- ▶ 2 karú spektrométer: (p, ϑ) egyszerre mérése

J/ Ψ részecske felfedezése és a charm quark

Kaposvári István

Elméleti jóslat (GIM)

Az új részecske nyomában

A charm quark felfedezése

J részecske felfedezése (BNL)

*J/ψ részecske
felfedezése és a
charm quark*

Kaposvári István

Elméleti jóslat
(GIM)

Az új részecske
nyomában

A charm quark
felfedezése

- ▶ nehéz mérés: $e^+ + e^-$ elektromágneses folyamatban keletkezik, sokkal kisebb valószínűséggel, mint hadronpárok
- ▶ detektornak nagy hadronfluxust ki kell állnia, és csak nagyon kis valószínűséggel detektálhat hadron párokat
- ▶ A, A₀, B, C proporcionális kamrák (több mint 8000 szállal)
- ▶ C₀, C_e Cerenkov detektorok: elválasztja az elektronokat a hadronoktól
- ▶ a, b: tracking detector

J részecske felfedezése (BNL)

J/ψ részecske
felfedezése és a
charm quark

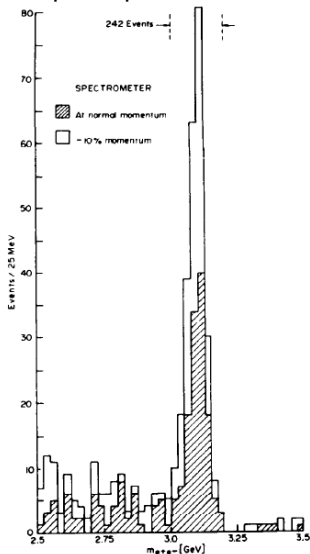
Kaposvári István

Elméleti jóslat
(GIM)

Az új részecske
nyomában

A charm quark
felfedezése

A kapott spektrum:

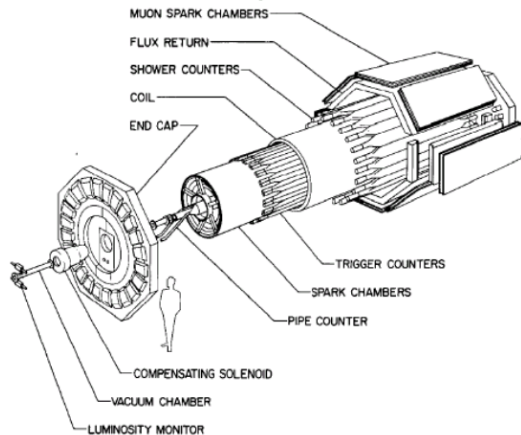

- ▶ Rezonancia a spektrumban → új részecske
- ▶ $M=3.1$ GeV
- ▶ $\text{FWHM} \sim 20$ MeV
- ▶ Több ellenőrzés, hogy valós eseményt figyeltek meg: ábrán látható 2 spektrum különböző mágnesáramok mellett készült

Ψ részecske felfedezése (SLAC/SPEAR)

- ▶ Rezonanciák keresése e^+e^- anihilációban
- ▶ A kísérletet a SPEAR e^-e^+ tárlógyűrűnél végezték
- ▶ MARK I: mágneses detektor

J/Ψ részecske
felfedezése és a
charm quark

Kaposvári István

Elméleti jóslat
(GIM)

Az új részecske
nyomában

A charm quark
felfedezése

Ψ részecske felfedezése (SLAC/SPEAR)

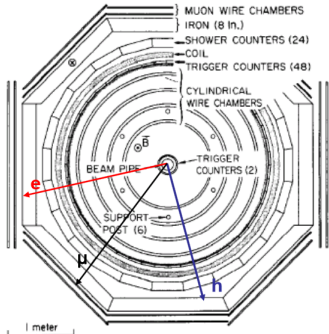
J/Ψ részecske
felfedezése és a
charm quark

Kaposvári István

Elméleti jóslat
(GIM)

Az új részecske
nyomában

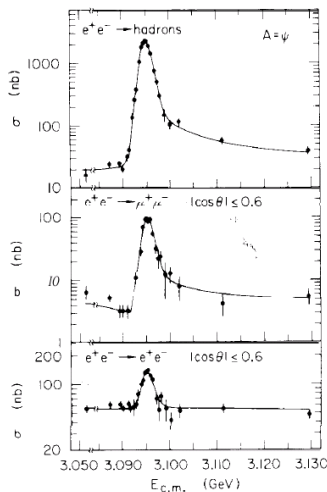
A charm quark
felfedezése

- ▶ 16 henger alakú sokszálas proporciónálsi kamra: tracking → impulzus mérés
- ▶ 48 szcintillátor (trigger), melyek TOF detektorként is funkcionálnak
- ▶ 24 ólom-szcintillátor: elektron azonosítás
- ▶ külső μ detektor

Ψ részecske felfedezése (SLAC/SPEAR)

- ▶ Új részecskét találtak
- ▶ $E_{\Psi} = 3.105 \pm 0.003 \text{ GeV}$
- ▶ $\Gamma_{\Psi} \leq 1.3 \text{ MeV}$
- ▶ Hosszú élettartamú részecske
- ▶ Az ábrákon látható, hogy a csúcsok $\sim \text{MeV}$ szélességűek, de ez nagyrészt az e^+e^- nyalábok energiabizonytalanságának tudható be

J/ψ részecske felfedezése és a charm quark

Kaposvári István

Elméleti jóslat (GIM)

Az új részecske nyomában

A charm quark felfedezése

Ψ' részecske felfedezése (SLAC/SPEAR)

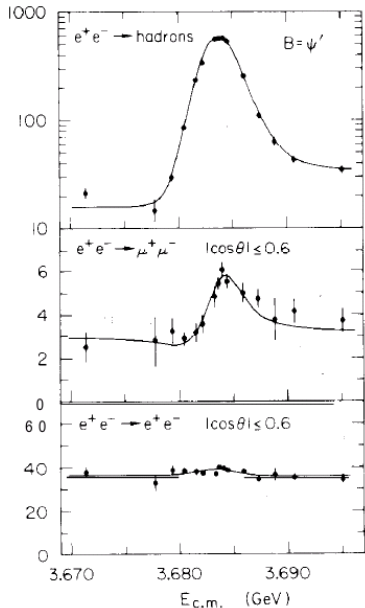
J/Ψ részecske
felfedezése és a
charm quark

Kaposvári István

Elméleti jóslat
(GIM)

Az új részecske
nyomában

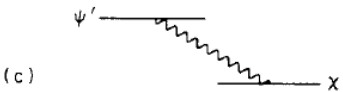
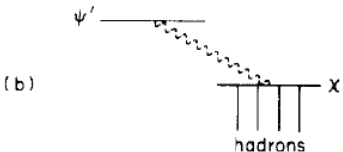
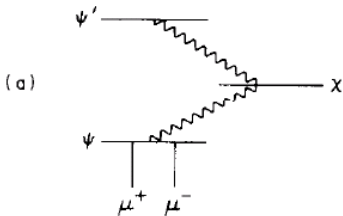
A charm quark
felfedezése

- ▶ Magasabb energián újabb keskeny rezonanciát találtak
- ▶ $E_{\Psi'} = 3.684\text{GeV}$
- ▶ $\Gamma_{\Psi'} = 225 \pm 56\text{keV}$
- ▶ Hosszú élettartamú részecske
- ▶ Az új részecskék kvantumszámai:
 $J^{PC} = 1^{--}$
- ▶ Mi lehet ez?

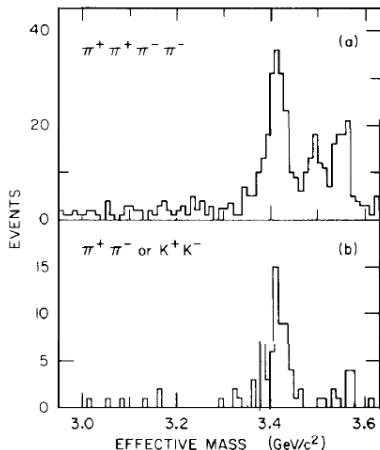
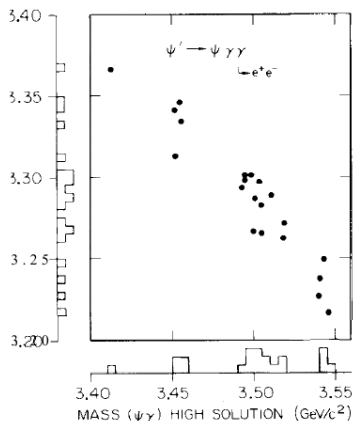
Úton a charm quark felé

- ▶ Az új részecskék bomlásainak vizsgálata során további 4 közbenső (átmeneti) állapotot találtak
- ▶ 3 eljárás ezen állapotok feltérképezésére

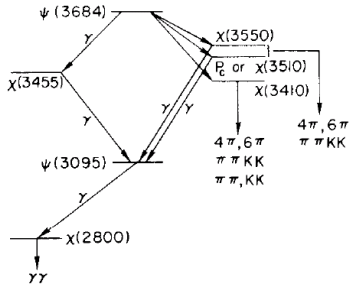

Úton a charm quark felé

Az első két mérési módszernél a tömegben rezonanciákat várunk. Az utolsó módszernél pedig monoenergikus fotonokat várunk ($\rightarrow 3.4\text{GeV}$ -es állapot)

A részecske energiaszintjei:

- ▶ Nagyon emlékeztet a pozitronium energia szintjeire
- ▶ Megfeleltethető egy fermion-antifermion kötött állapot energiadigrammjának
- ▶ Az $u\bar{u}$, $d\bar{d}$, $s\bar{s}$ kötött állapotokat már korábban megtalálták

A Charm quark

J/ψ részecske
felfedezése és a
charm quark

Kaposvári István

Elméleti jóslat
(GIM)

Az új részecske
nyomában

A charm quark
felfedezése

- ▶ Szükség van egy új fermionra (quarkra), aminek a kötött állapotaként értelmezhetjük a Ψ -t
- ▶ Így jutottunk el a negyedig **charm** quark felfedezéséhez

Köszönöm a figyelmet!

Felhasznált irodalom I

J/ψ részecske
felfedezése és a
charm quark

Kaposvári István

Függelék

**Felhasznált
irodalom**

B. Richter

Nobel Lecture, 1976.

S. C.C. Ting

Nobel Lecture, 1976.

S.L. Glashow, J. Iliopoulos and L. Maiani

Phys. Rev. D , 1285, 1970.

J.H. Christenson

Phys. Rev. Lett. D8 , 2016, 1973.

J.J. Auber

Phys. Rev. Lett. 33 , 1404, 1974.

J.J. Augustin

Phys. Rev. Lett. 33 , 1406, 1974.